

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v105.2025.6>*Л. І. Вдовічена, Н. С. Федорук*

МЕДІАЦІЯ ЯК ДОПОМІЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ АДМІНІСТРАТИВОЇ ПРОЦЕДУРИ: МЕЖІ ТА ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ

Постановка проблеми. Зростання популярності медіації як додаткового інструменту вирішення конфліктів в публічно-правовій сфері сприяє побудові конструктивного діалогу між особою та публічною владою. Застосування медіації в публічно-правових спорах повинно допомогти зберегти довіру громадян до влади, оскільки дозволяє врахувати індивідуальні обставини кожної справи, забезпечуючи гнучкість і досягнення взаємовигідних рішень. Такий метод відповідає сучасним тенденціям демократизації та гуманізації адміністративних відносин. Застосування медіації для вирішення адміністративно-правових спорів вперше згадується у Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами та сторонами-особами від 05.09.2001 року [1]. Ця Рекомендація стосується альтернативних засобів для врегулювання спорів (медіація, арбітраж, переговори) між адміністративними органами і приватними особами і має на меті наблизити адміністративні органи до громадськості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Традиційно медіація публічно-правових спорів розглядається як альтернатива адміністративному судочинству, оскільки вона забезпечує швидке та ефективне вирішення таких спорів без тривалих судових процедур і допомагає досягти взаємовигідного рішення, зберігаючи довіру між сторонами конфлікту (і саме таке її призначення обґрунтовується у згаданій вище Рекомендації Комітету Міністрів РЄ). Межі та підстави застосування медіації як способу розвантаження адміністративних судів на сьогодні є одним із популярних напрямків адміністративно-правової науки і практики. Проте питання підстав та меж застосування медіації в адміністративній процедурі досі залишається мало дослідженим у вітчизняній науці. Так, питаннями імплементації законодавства про медіацію в адміністративну процедуру займалась О.Маркова; окремі питання поєднання медіації та адміністративної процедури досліджувались Я.Горбуновою. В цій статті ми використовуємо дослідження вчених Східної Європи, присвячені окремим аспектам імплементації медіації в межах адміністративної процедури, таких, як: Katarzyna Kułak-Krzysiak та Anna Kalisz (Польща), Angelica Rosu (Румунія), Csilla Mizser (Угорщина). Дослідження цих авторів нам здалися особливо цікавими в контексті висвітлення проблемних питань використання медіації в публічно-правових спорах за умов переходу цих країн від соціалістичної моделі централізованої бюрократії до європейських стандартів публічного адміністрування.

Виклад основного матеріалу. На відміну від адміністративного судочинства, медіація не може розглядатися в якості альтернативи адміністративної про-

цедури, адже більшість адміністративних процедур здійснюються за умови відсутності спору або конфлікту. Так, у ч. 1 ст. 36 Закону «Про адміністративну процедуру» зазначено, що адміністративне провадження розпочинається: 1) за заявою особи щодо забезпечення реалізації її права, свободи чи законного інтересу або виконання нею визначеного законом обов'язку, у тому числі щодо отримання адміністративної послуги; 2) за ініціативою адміністративного органу, у тому числі у порядку здійснення ним інспекційного (контрольного, наглядового) повноваження [2]. Подання заяви для фізичної особи є реалізацією її суб'єктивного права чи обов'язку. Ініціатива адміністративного органу як друга підстава початку адміністративного провадження має бути спрямована на: здійснення інспекційної (контрольної, наглядової) діяльності, насамперед для захисту публічних інтересів та забезпечення правопорядку, або ж на реалізацію прав та законних інтересів особи [3, с. 207-208]. Тобто адміністративне провадження в межах адміністративної процедури в більшості випадків не пов'язане з конфліктом, наявність якого є обов'язковою підставою для застосування медіації – така адміністративна процедура по суті є набуттям прав та виконанням обов'язків фізичними і юридичними особами, результатом якого є прийняття відповідного адміністративного акта.

Конфлікти, які можуть виникати між фізичною чи юридичною особою із суб'єктом публічної влади в результаті прийняття адміністративного акта, Закон «Про адміністративну процедуру» пропонує вирішувати через інститут адміністративного оскарження, закріпленого в розділі VI відповідного Закону. Адміністративним оскарженням є можливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу в адміністративному (позасудовому) порядку як альтернатива адміністративному судовому позову. Його перевагами, порівняно із судовим порядком перегляду адміністративного акту, вважаються оперативність, менша формалізованість та економічність і для скажника, і для держави [3, с. 426]. Отже, інститут оскарження, так само як і медіація, є альтернативним (позасудовим) способом вирішення спорів, який, до того ж, має ті самі переваги – оперативність та меншу формалізованість. Тому виникає питання про необхідність додаткового застосування медіації на цьому етапі адміністративної процедури за умови, коли Закон передбачає аналогічну, на перший погляд, процедуру оскарження. Проте, якщо проаналізувати та порівняти не лише зовнішні ознаки, а суть, мету та особливості медіації та адміністративного оскарження, можна прийти до висновку про принципову відмінність цих способів вирішення публічно-правових конфліктів.

Відмінність між медіацією та адміністративним оскарженням здебільшого знаходить прояв в особливостях їх процесуальних правил, цілей та наслідків застосування. Мета адміністративного оскарження визначена пунктом 6 частини 2 статті 78 Закону «Про адміністративну процедуру» і передбачає право особи вимагати вчинення адміністративним органом необхідних дій з метою відновлення порушеного права, свободи чи законного інтересу особи, а також усунення негативних наслідків, відшкодування матеріальної шкоди. Тобто має місце класична «юрисдикційна» процедура, метою якої є юридична оцінка дій суб'єкта публічної адміністрації з метою визнання його винним в порушенні прав особи та подальшим їх відновленням. Суб'єктом, що розглядає адмі-

ністративну скаргу є адміністративний орган вищого рівня або комісія з розгляду скарг, яка також не менше ніж на 2/3 складається з посадових осіб адміністративного органу (ст. 78 Закону).

Вирішення конфліктів шляхом медіації передбачає залучення неупередженого і нейтрального «третього органу», медіатора, щоб допомогти сторонам конфлікту досягти згоди. Це означає, що сам процес, як і результат (рішення), контролюється або створюється самими сторонами. Процедура медіації від початку до кінця базується на принципі самовизначеності сторін, який відображає її консенсусну природу. Від традиційного юрисдикційного процесу, який базується на принципах змагальності та встановлення об'єктивної істини, медіацію принципово відрізняє те, що, по-перше, сторони переорієнтовуються із захисту прав на захист інтересів. По-друге, в процесі медіації правові норми визначають межі врегулювання, а не його зміст. По-третє, угода, укладена за результатами медіації, не потребує викладення причин або правових підстав її прийняття, оскільки в результаті медіації сторони мають не «досягти справедливості» з метою поновлення порушеного права, а знайти прийнятне для сторін рішення для конкретної ситуації. «Справедливість» у таких випадках замінюється на «прийняття стороною певних обставин», що принципово відрізняє мету і результати медіації від тих, що притаманні традиційній судовій парадигмі [4, с. 93], на якій базується інститут адміністративного оскарження.

Отже, парадигма медіації суттєво відрізняється від засад на яких базується традиційний юрисдикційний процес, а саме: 1) замість встановлення фактів медіація фокусується на визначенні інтересів, потреб і цінностей залучених сторін («діагноз конфлікту»); 2) замість досягнення справедливості в процесі медіації відбувається пошук «спільної точки зору» для найкращого варіанту вирішення конфлікту, що діагностується; 3) результатом медіації є застосування прийнятного варіанту для вирішення конкретного спору з метою задоволення очікувань сторін замість пошуку в конфлікті винної особи та встановлення міри її відповідальності. Особливої уваги заслуговує відмінність процесуальної ролі медіатора та суб'єкта, що розглядає адміністративну скаргу: медіатор не ухвалює рішень, не оцінює правильність позицій сторін і не надає переваги жодній з них. Він є нейтральним посередником, який сприяє діалогу та допомагає сторонам дійти до спільного рішення. Суб'єкт, що розглядає адміністративну скаргу, навпаки, є активним учасником провадження, який контролює дотримання процесуальних норм і виносить обґрунтоване рішення. Більше того, суб'єкт, що розглядає адміністративну скаргу, системно належить до органу влади, акт якого підлягає оскарженню – це або орган вищого рівня, або комісія, яка на дві третини складається із посадових осіб такого органу. За таких умов важко говорити про повну нейтральність суб'єкта розгляду скарги, оскільки оскарження по суті стає процедурою внутрішнього контролю за законністю прийнятого рішення з боку вищестоящего органу. Брак неупередженості та корпоративна (відомча) солідарність, нажаль, продовжують залишатися вадами адміністративного оскарження [3, с. 426].

Звичайно, ми не стверджуємо, що медіація є кращим за оскарження способом захисту прав особи в адміністративній процедурі. Якщо в процесі оскарження

адміністративного акту є потреба у встановленні та правовій оцінці фактичних обставин, а сам спір стосується перевірки законності адміністративних рішень або дій, застосування адміністративного оскарження є більш доцільним. Медіація ж є доцільною у випадках, коли конфлікт можна вирішити шляхом компромісу, орієнтованого на інтереси сторін, та коли нейтральність і гнучкість сторін адміністративної процедури є ключовими факторами прийняття ефективного рішення. Медіацію як спосіб перегляду змісту уже прийнятого адміністративного акту краще використовувати у тих випадках, коли зміст акту, що переглядається, повинен задовольнити інтереси обох сторін (наприклад, перегляд актів щодо землекористування, екологічних питань, узгодження громадських проектів, а також, якщо існує підозра щодо корпоративної солідарності чи необ'єктивності органу, що розглядає скаргу, а звернення до суду загрожує небажаними матеріальними та часовими витратами).

Оскарження адміністративного акта не єдина стадія адміністративної процедури, на якій може виникнути ситуація конфлікту або яка потребує додаткового узгодження інтересів сторін. На нашу думку, елементи медіації можуть бути застосовані в адміністративній процедурі також на етапах виконання статті 91 (Повернення, відшкодування шкоди у зв'язку з відкликанням або визнанням недійсним чи протиправним адміністративного акта), або окремих положень розділу VIII (Виконання адміністративного акта) Закону «Про адміністративну процедуру».

Чому саме ці етапи адміністративної процедури вважаються найбільш прийнятними для застосування медіації? Проведення медіації в публічно-правових відносинах вважається найбільш доцільним, коли необхідно визначити зміст правової норми в процесі її тлумачення, тобто коли правова норма не вимагає чіткого юридичного обґрунтування її застосування, або коли норма обмежується визначенням загальних принципів та понять, що мають широке тлумачення [5, с. 2 80]. Стосовно характеру конфлікту, медіація може застосовуватися щодо прийняття таких рішень, де адміністративний орган повинен діяти на свій розсуд, маючи при цьому широкі дискреційні повноваження. Класичними видами таких повноважень є ті, які передбачають певні умови, за яких рішення може бути прийняте або не прийняте (наприклад, надати чи відмовити у наданні субсидії, дозволу, ліцензії та ін.). Іншою великою групою дискреційних повноважень є перелік різних варіантів прийняття рішень, з яких орган влади може вибирати. Третій важливий напрямок регулювання – це коли закон визначає лише рамки рішення. В основному це стосується штрафів або інших стягнень матеріального характеру, як правило, шляхом встановлення верхньої та нижньої межі. Медіація доцільна в таких випадках саме тому, що тут має місце не стільки правова оцінка ситуації, скільки досягнення компромісу, який би максимально забезпечував інтереси сторін [6, с. 93–94]. Наприклад, практичне виконання ст. 91 Закону «Про адміністративну процедуру» – повернення, відшкодування шкоди у зв'язку з відкликанням або визнанням недійсним чи протиправним адміністративного акта – хоча і проводиться у порядку, визначеному нормами цивільного права, проте може супроводжуватися конфліктними ситуаціями між органами влади та фізичними чи юридичними особами, які потребують застосування медіації для ефектив-

ного врегулювання – наприклад, якщо відкликання чи визнання акта недійсним додатково призвело до репутаційних втрат особи або моральної шкоди, що потребує компенсації, або ж орган влади встановлює розмір, порядок або строки повернення майна, що не задовольняють особу (повернення частинами або зі значною затримкою). Також стаття 92 Закону «Про адміністративну процедуру», а саме її частина 2, закріплює за адміністративним органом право на управлінський розсуд під час визначення порядку і строків виконання адміністративного акта, звісно із дотриманням тих меж, які окреслені принципами адміністративної процедури та іншими нормами законодавства [3, с. 508]. Отже, в даному випадку має місце згадувана вище підстава застосування медіації в публічно-правових відносинах, пов'язана із необхідністю широкого тлумачення змісту норми або закріплених в ній принципів. Прикладом можливої підстави застосування медіації може бути також зазначена в частині 3 статті 92 Закону «Про адміністративну процедуру» вимога є про те, що захід впливу повинен відповідати меті виконання та здійснюватись із дотриманням вимог пропорційності. Тобто орган виконання повинен обирати саме той захід впливу та саме ту інтенсивність його застосування, які дозволяють досягти виконання покладених на особу зобов'язань із мінімальною шкодою для зобов'язаної особи та суспільства. Підставою для застосування медіації тут виступає потреба у збалансованому підході до визначення розміру і порядку виконання накладеного стягнення, який би максимально захистив як публічний інтерес, так і інтереси особи.

Отже, медіація може застосовуватись як допоміжний інструмент адміністративної процедури. Проте Закон «Про адміністративну процедуру» не передбачає такий спосіб вирішення конфліктів, і тому потребує доповнення та вдосконалення. Яким чином слід впровадити в чинне законодавство юридичні механізми застосування медіації в адміністративній процедурі? Важливою умовою нормативного регулювання застосування медіації в адміністративних процедурах, на думку, К. Кулак-Кжисяк, є визначення в законі засад використання медіації, а саме: 1) проведення медіації не перешкоджає закону, 2) характер спору дозволяє досягти згоди; 3) угода може бути досягнута протягом розумного часу [6, с. 93]. За пропозицією О.Маркової, запровадження медіації в адміністративну процедуру необхідно починати із доповнення переліку принципів адміністративної процедури в Законі України «Про адміністративну процедуру». На її думку було б доцільним передбачити принцип «гарантування альтернативних засобів захисту», оскільки наявність альтернативної можливості в питанні вибору засобів захисту є логічною і відповідає європейським стандартам захисту прав та інтересів приватних осіб у відносинах з адміністративними органами [7, с. 204]. Крім того, адміністративний орган зобов'язаний повідомити особу про можливості врегулювання спору шляхом медіації [7, с. 205]. На нашу думку, така пропозиція є цілком прийнятною, оскільки подібна новела Закону забезпечила би юридичну визначеність у можливості застосування медіації в адміністративній процедурі. О. Маркова також пропонує передбачити та закріпити в Законі України «Про адміністративну процедуру» окреме положення про медіацію: умови та підстави проведення медіації в адміністративному провадженні, права та обов'язки

медіатора, порядок проведення медіації та порядок виконання умов медіаційної угоди. На нашу думку, такі положення в законі «Про адміністративну процедуру» є зайвими, оскільки це буде дублювання існуючого закону «Про медіацію», яким ці моменти уже врегульовано [8]. В законі «Про адміністративну процедуру» достатньо закріпити відсильну норму, в якій би зазначалося, що процедура медіації відбуватиметься у відповідності із положенням Закону «Про медіацію» (за аналогією із відсильними нормами до Цивільного кодексу на етапі відшкодування шкоди, заподіяної адміністративним актом).

Більш ефективному застосуванню медіації в адміністративній процедурі, на нашу думку, повинні сприяти такі механізми її правового регулювання, як чітке закріплення в Законі «Про адміністративну процедуру» підстав та стадій, на яких доцільно застосовувати медіацію, а також закріплення можливості звернення до постійно діючих інституцій при органах публічної адміністрації, які би здійснювали медіацію на постійній основі (запровадження так званої «адміністрованої медіації»). Застосування подібних правових інструментів позитивно зарекомендувало себе у сфері міжнародної комерційної медіації – завдяки їх впровадженню медіацію стали набагато частіше використовувати для вирішення міжнародних комерційних спорів.

Адміністрована медіація характеризується тим, що вона забезпечується нейтральною організацією або постачальником медіаційних послуг. У випадку вирішення публічно-правових конфліктів в межах адміністративної процедури такими постійно діючими медіаційними установами можуть бути або спеціально утворені підрозділи при органах публічної влади, або незалежні організації, які надають медіаційні послуги на постійній основі. Вони здійснюють нагляд за проходженням медіації, виконують адміністративні функції, призначають медіаторів, встановлюють медіаційні правила та процедури і можуть навіть допомагати у виборі медіаторів на основі їх досвіду та кваліфікації. Сторони, залучені до конфлікту, делегують обов'язки з управління справою медіаційному підрозділу органу або іншому постачальнику послуг медіації, звільняючи себе від тягаря вирішення всіх практичних аспектів медіації самостійно. Можливість створення таких підрозділів або звернення до постійно діючої медіаційної установи повинно бути передбачено як рекомендаційна норма Закону «Про адміністративну процедуру» з можливістю подальшої реалізації її положень в статутах органів публічної влади.

Надзвичайно важливе значення має нормативне закріплення в законі «Про адміністративну процедуру» чітких критеріїв та підстав застосування медіації на певних її стадіях та етапах, оскільки, як уже було зазначено вище, не всі публічно-правові конфлікти, що виникають в межах адміністративної процедури є «медіабельними» (наприклад ті, що вимагають реалізації від органу влади контролюючо-наглядової чи юрисдикційної функції). Тому в законі слід обов'язково прописати, на яких саме стадіях процедури і у яких випадках доцільно застосовувати медіацію і яким чином початок медіації вплине на хід власне адміністративної процедури. За загальними правилами комбінованих медіаційних процедур, (які, наприклад, вже отримали нормативне закріплення та активно застосовуються у вирішенні міжнародних комерційних спорів) у випадку початку медіації, прова-

дження по «основній» адміністративній процедурі призупиняється до досягнення результатів медіації та продовжується в залежності від її результатів.

Проте найважливішою засадою правового регулювання медіації в адміністративній процедурі, на нашу думку, є закріплення медіації виключно як її факультативної (добровільної) стадії. Нормативне регулювання медіації як обов'язкового етапу адміністративної процедури може звести нанівець шанси на успішне її проведення, оскільки сторони фактично позбавлені вільно обирати такий спосіб вирішення свого спору. Якщо медіація нав'язана, навіть через вимоги правового регулювання, вона може призвести до угод, які не завжди будуть результатом консенсусного рішення. Такі домовленості або триватимуть протягом короткого часу, або не будуть виконуватись взагалі (наприклад, закріплення обов'язковості медіації для окремих категорій спорів в законодавстві Румунії призвело саме до такого ефекту [8, с. 124]). Обов'язковим елементом правового регулювання у такому випадку може бути лише необхідність повідомлення сторін про можливість медіації на певному етапі адміністративної процедури – тобто закріплення згадуваного вище принципу гарантування альтернативних засобів захисту. Інші механізми правового регулювання, запропоновані в цій статті, повинні задіюватися виключно після отримання взаємної згоди сторін конфлікту на проведення медіації.

Висновки. Медіація як допоміжний інструмент у публічно-правових відносинах є перспективним шляхом для підвищення ефективності адміністративних процедур. Вона сприяє конструктивному діалогу між громадянами та органами влади, забезпечуючи гнучкість і можливість врахування індивідуальних обставин справи. На відміну від адміністративного оскарження, яке має юрисдикційний характер і зосереджується на відновленні порушених прав, медіація орієнтована на пошук взаємовигідних рішень та компромісів, що відповідають інтересам обох сторін. Однак для повноцінної реалізації медіації в адміністративних процедурах необхідні відповідні зміни до законодавства. Важливо забезпечити нормативне закріплення принципів добровільності медіації, гарантування альтернативних способів захисту та нейтральності медіатора. Також доцільно створити постійно діючі медіаційні інституції при органах публічної влади, що сприятиме ефективному врегулюванню конфліктів на різних етапах адміністративної процедури. Впровадження цих механізмів дозволить оптимізувати процес вирішення публічно-правових спорів, забезпечуючи баланс між інтересами громадян і держави.

Література

1. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами-приватними особами. Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 762 засіданні заступників міністрів 5 вересня 2001 року // URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf
2. Закон України «Про адміністративну процедуру» від 17 лютого 2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративну процедуру». За заг. ред. В.П. Тимощука. Київ, 2023, 545 с.

4. Anna Kalisz. Mediation and the European Legal Culture. The Common European Constitutional Culture-Its Sources, Limits and Identity. R. Hauser, M. Zirk-Sadowski, B. Wojciechowski (red.), Peter Lang, 2016. Pp. 91–98.
5. Katarzyna Kulak-Krzysiak. Mediation as Means of Communication for Public Administration in Settling Administrative Disputes. *Review of European and Comparative Law*, 2023, Vol. 54. №. 3. Pp. 279–301.
6. Csilla Mizser. Public Administration and Mediation. Conflict Management of Public Legal Relationships. FIKUSZ 2020, XV International Conference. Keleti Faculty of Business and Management buda University, 2020, pp. 89–97.
7. Маркова О.О. Запровадження медіації в адміністративну процедуру: трансформація відносин. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022, № 4, Ч. 2. С. 202–206.
8. Закон України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
9. Angelica Rosu. Mediation – Voluntary or Mandatory Procedure. *Acta Universitatis Danubius. Juridica*. 2010. № 1. Pp. 121–126.

Анотація

Вдовічена Л. І., Федорук Н. С. Медіація як допоміжний інструмент адміністративної процедури: межі і підстави застосування. – Стаття.

Стаття досліджує зростаючу роль медіації як допоміжного інструменту в адміністративних процедурах, підкреслюючи її потенціал для налагодження конструктивного діалогу між громадянами та органами державної влади. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям демократизації та гуманізації адміністративних відносин, а також дозволить швидше та ефективніше вирішувати спори, підтримуючи довіру громадян до державних інституцій.

Медіацію доцільно використовувати як альтернативний адміністративному оскарженню спосіб перегляду змісту уже прийнятого адміністративного акту у тих випадках, коли важливо знайти рішення, що задовольняє інтереси обох сторін. На відміну від адміністративних скарг, які спрямовані на оцінку законності рішень державних органів, медіація орієнтована на досягнення компромісу за участі нейтрального медіатора. Адміністративні скарги є юрисдикційними процедурами, що мають на меті відновлення порушених прав, тоді як медіація захищає інтереси обох сторін шляхом консенсусу. Медіація не обмежується лише врегулюванням конфліктів під час оскарження адміністративного акту, а і на інших етапах адміністративної процедури, наприклад, при виконанні адміністративних актів або під час реалізації дискреційних повноважень органів влади. Ефективність медіації забезпечується виключно її добровільністю – обов'язкова медіація може знизити її ефективність, оскільки успіх процесу залежить від готовності сторін до діалогу. В статті пропонується внести відповідні зміни в законодавство про адміністративну процедуру, які, зокрема, повинні включати положення щодо гарантування альтернативних методів захисту прав та можливості застосування медіації у випадках прийняття рішень на виконання дискреційних повноважень або широкого тлумачення правових норм. Крім того, стаття пропонує надання можливості сторонам звертатися до постійно діючих медіаційних установ або створити подібні установи при органах державної влади. Такі інституції здійснюватимуть нагляд за процесами медіації, призначатимуть медіаторів і забезпечуватимуть контроль її якості. Ця система допоможе оптимізувати врегулювання публічно-правових спорів, балансуючи інтереси громадян і держави.

Ключові слова: адміністративна процедура, медіація, публічно-правовий конфлікт, адміністративне оскарження, адміністративний акт, принцип гарантування альтернативних засобів захисту, принцип добровільності медіації.

Summary

Vdovichena L. I., Fedoruk N. S. Mediation as an auxiliary tool in administrative procedure: scope and grounds for application. – Article.

The article explores mediation as an auxiliary tool in administrative procedures, defining the scope and grounds for its application in public-law relations. Traditionally, mediation is viewed as an alternative to judicial proceedings in administrative disputes, as it enables swift and flexible mutually beneficial resolutions. However, the authors argue that mediation can be effectively applied at various stages of administrative procedures, such as the execution of administrative acts or resolving issues related to the discretionary powers of authorities.

Special attention is given to comparing mediation with the institution of administrative claims. Administrative claims are rooted in jurisdictional processes aimed at assessing the legality of government decisions and restoring violated rights. In contrast, mediation focuses on reaching a compromise and protecting the interests of the parties through a neutral mediator.

The article emphasizes the importance of introducing mediation as an optional stage in administrative procedures. Mandating mediation could undermine its effectiveness, as successful mediation relies on the voluntary participation and willingness of the parties to engage in dialogue. Therefore, it is proposed to amend the Ukrainian law regulating administrative procedure to include provisions guaranteeing alternative methods of protecting human rights and interests. Specifically, it is advisable to allow mediation in cases where an administrative authority's decision involves discretionary powers or requires broad interpretation of legal norms.

The full implementation of mediation in administrative processes requires appropriate legislative changes. It is essential to ensure the statutory establishment of the principles of voluntary mediation, the guarantee of alternative means of protection, and mediator neutrality. It is also advisable to create permanent mediation institutions within public authorities, which will facilitate the effective resolution of conflicts at various stages of administrative procedures. Implementing these mechanisms will optimize the process of resolving public-law disputes, ensuring a balance between the interests of citizens and the state.

Key words: administrative procedure, mediation, public-law conflict, administrative claim, administrative act, the principle of guaranteeing alternative means of protection, the principle of voluntariness in mediation.